

Een zachte landing na verhuizing

Hoe zorgen we voor een soepele overgang van thuis naar een verpleeghuis voor mensen met dementie?

Colofon

Deze inspiratiebundel is tot stand gekomen in opdracht van het Netwerk Dementie Noordwest-Veluwe en is het resultaat van het maatwerktraject 'Een zachte landing na verhuizing'. Dit maatwerktraject liep van september 2024 tot juni 2025 en werd begeleid door CAOP.

In deze publicatie delen we het perspectief van mensen met dementie, naasten, intramurale zorgverleners en casemanagers dementie op de overgang van thuis naar een verpleeghuis voor mensen met dementie. Zij hebben er voor gezorgd dat we nu kunnen lezen en leren wat voor een zachte landing belangrijk is. En ook: hoe eenvoudig dat soms te bereiken is. Heel veel dank voor al jullie tijd, inzet en betrokkenheid.

Auteurs: Fabienne van Rossenberg en Faduma Mukhtar (CAOP)

Financier: Programma Implementatie Zorgstandaard Dementie

Opdrachtgever: Mark Clarijs (Netwerkregisseur Netwerk Dementie Noordwest-Veluwe)

Drukker: Libertas Pascal (Utrecht)

Vormgeving: Noortje Boer

Inhoud

Inleiding

Over deze inspiratiebundel	2
Dit hebben we gedaan	3
Een verhuizing is geen eindpunt	4

Verhuisverhaal 5

Inzicht 1 – Focus op kennis over iemands dagelijkse gewoonten en rituelen	6
--	---

Inzicht 2 – Knip in geldstromen werkt samenwerking tegen	10
---	----

Verhuisverhaal 14

Inzicht 3 – Een huisbezoek maakt zichtbaar wat op papier verborgen blijft	15
--	----

Inzicht 4 – De wachtlijst biedt kansen	17
---	----

Verhuisverhaal 19

Inzicht 5 – Zorg voor rust op de dag van verhuizing	20
--	----

Verhuisverhaal 24

Inzicht 6 – Naasten zijn onmisbaar, maar hun rol is vaak onduidelijk	25
---	----

Inzicht 7 – Iemands netwerk verhuist (nog niet) mee!	27
---	----

Verhuisverhaal 29

Tot slot

Taal maakt uit	30
In gesprek binnen jouw regio?	31
Wat neem je mee?	32

Over deze inspiratiebundel

De overgang van thuis naar een verpleeghuis is een ingrijpende periode voor mensen met dementie en hun naasten. Het verlies van vertrouwde plekken en routines kan zorgen voor verwarring en onrust. Wat dan telt, is een zachte landing: rust, herkenning en een gevoel van veiligheid.

In het maatwerktraject 'Een zachte landing na verhuizing' werkten zorgprofessionals van woonzorglocaties De Voord (Elburg) en De Bunterhoek (Nunspeet) samen met casemanagers dementie, bewoners en familieleden. We gingen op zoek naar manieren om de overgang naar een verpleeghuis menselijker en soepeler te maken. Waar mogelijk probeerden we die ook uit.

Centraal stond de vraag:

Hoe kan de overgang van thuis naar een verpleeghuis voor mensen met dementie zo worden vormgegeven dat hun kwaliteit van leven én die van hun naasten wordt gewaarborgd?

Wat we ontdekten?

Verhuizen draait niet alleen om een nieuwe kamer of medische zorg.

Een verhuizing van thuis naar een verpleeghuis is een sociale aangelegenheid.

Dit hebben we gedaan

Leren van verhuizingen

Op de woonzorglocaties De Voord in Elburg en De Bunterhoek in Nunspeet gingen zorgprofessionals, casemanagers dementie en naasten samen aan de slag om het verhuisproces van mensen met dementie beter te begrijpen én te verbeteren. In totaal kwamen we vier keer bij elkaar om stil te staan bij ervaringen uit de praktijk. We luisterden naar elkaars verhalen, ontdekten wat een verhuizing prettig laat verlopen en waar het juist moeilijk wordt. Samen bedachten we verbeteracties en probeerden we die, waar mogelijk, meteen uit. Zo leerden we stap voor stap wat bijdraagt aan een zachte landing.

Interviews

De stem van mensen met dementie en hun naasten mocht niet ontbreken. We spraken met vijf bewoners en hun naasten over hoe zij de verhuizing hebben beleefd. We vroegen wat maakt dat een nieuwe plek als thuis gaat voelen, en ook wat verwarrend of lastig kan zijn.

Interactieve tentoonstelling

Na negen maanden brachten we alle lessen, mooie voorbeelden en verhalen samen in een interactieve tentoonstelling. We nodigden betrokkenen uit de regio Noordwest-Veluwe uit om onze bevindingen te bekijken, erop te reageren en ontbrekende puzzelstukjes aan te vullen. Zo werd de tentoonstelling een ontmoeting vol herkenning, uitwisseling en nieuwe ideeën.

In deze inspiratiebundel vind je de oogst van dit gezamenlijke traject: verhalen uit de praktijk en inzichten die raken. En natuurlijk voorbeelden of ideeën die laten zien hoe een verhuizing voor mensen met dementie zo warm en zacht mogelijk kan verlopen.

Een verhuizing is geen eindpunt...

Maar een overgang dat verbonden blijft met iemands leven. Om een zachte landing mogelijk te maken, is een andere manier van denken en doen nodig:

Van: een afvinklijst afwerken

Naar: oprechte interesse in wie iemand is, met aandacht voor gewoonten en rituelen

Van: een wirwar aan regels

Naar: samen een eigen koers bepalen, afgestemd op de persoon en de situatie

Van: een sprong in het diepe

Naar: een helder perspectief en goede afstemming vooraf

Van: een intensieve rollercoaster voor bewoner en naasten

Naar: rust, overzicht en positiviteit rondom de verhuizing

Van: een harde knip met het leven thuis

Naar: continuïteit met behoud van persoonlijke spullen, vertrouwde daginvulling en een netwerk van familie, vrienden en vertrouwde gezichten dat blijft meebewegen

“

VERHUISVERHAAL

Wat maakte haar dag vroeger goed?

Mijn schoondochter bracht mijn vrouw naar haar nieuwe woning. De overgang verliep rustig en tactisch, ze kreeg niet het gevoel dat ze werd 'achtergelaten'. Een broodje, een rustige ontvangst, mijn vrouw kreeg de tijd om te landen. Toch zag ik de tranen in haar ogen toen ze besepte: "Ik moet hier blijven."

Mijn vrouw was altijd zorgzaam en actief. Thuis hield ze alles draaiende, op haar werk maakte ze een praatje met klanten. Later veranderde dat. Ze begon spullen te verzamelen en vergat de weg in buurten die haar altijd zo vertrouwd waren.

Wat hielp bij een zachte landing na haar verhuizing, was dat ze in haar nieuwe omgeving een rol mocht blijven vervullen die bij haar paste. Vanaf het begin helpt ze met servetjes vouwen, borden op tafel zetten, bestek erbij leggen. Ze heeft nog altijd het gevoel dat ze iets kan doen, dat ze niet zomaar stilzit. Dat is gewoon belangrijk.

Wat mij betreft zou dat iets zijn waar zorgmedewerkers altijd naar moeten kijken: wat gaf iemand betekenis voordat hij of zij ziek werd? Wat maakte iemands dag vroeger goed?

Als je dat weet en meeneemt, voelt iemand zich minder verloren.

— Naaste

”

INZICHT #1

Focus op kennis over iemand's dagelijkse gewoonten en rituelen

Gewoontes bieden houvast

In de ideale wereld ontvangen woonzorgprofessionals vooraf uitgebreide informatie over de nieuwe bewoner. In de praktijk blijkt dat lastig: veel verhuizingen zijn acuut en informatie raakt versnipperd door verschillende administratiesystemen van zorgorganisaties. Medische informatie over de nieuwe bewoner is meestal op tijd beschikbaar, ook bij acute verhuizingen. Maar, uit ons project blijkt dat kennis over dagelijkse gewoonten en rituelen van mensen met dementie misschien wel de belangrijkste informatie is voor een zachte landing — zelfs belangrijker dan medische

informatie! Het doorbreken van vertrouwde rituelen leidt vaak tot onrust en verwarring. Gewoontes bieden houvast en helpen bewoners zich sneller thuis te voelen in hun nieuwe omgeving. Hierbij gaat het met name om gewoontes van nu. Gewoontes van vroeger kunnen namelijk ook op een later moment uitgevraagd worden.

“Een bewoner had problemen met slapen gaan. Later bleek dat hij thuis altijd samen met zijn vrouw de gordijnen dicht deed als avondritueel. Toen wij dat ook gingen doen, ging slapen stukken beter.”

— zorgprofessional de Voord

“Gewoontes en rituelen zijn misschien wel belangrijker dan het zorgleefplan. Waarom doet iemand zoals die doet? Als je daar vooraf meer over weet voorkomt dat veel stress en onbegrepen gedrag bij mensen met dementie.”

— zorgprofessional de Voord

Voorbeelden uit de praktijk

Veel dagelijkse gewoonten en rituelen vinden onbewust plaats. Hoe kun je deze herkennen? Daarom vroegen we zorgverleners, naasten en mensen met dementie welke gewoonten of rituelen belangrijk zijn voor iemand met dementie.

Een glaasje wijn voor het eten

Samen gordijnen dichtdoen als avondritueel

Op zaterdag de was doen

Opstaan aan de linkerkant van het bed

Radio aan tijdens verzorging, op de juiste zender!

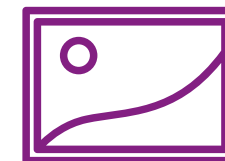
Ontbijten in badjas

Om 20.00 koffie bij het journaal

Altijd eerst het gezicht wassen

Vanuit de stoel naar links kijken en daar je favoriete schilderij te zien

Vraag: wat voor gewoonte en ritueel herken jij bij jezelf, je naaste of je cliënt?

Advies

Voor een zachte landing is informatie over dagelijkse rituelen en gewoonten van de nieuwe bewoner vaak belangrijker dan medische informatie. Geef prioriteit aan het verzamelen van deze informatie. Zeker in het geval van acute verhuizingen wanneer er weinig tijd is voor een warme overdracht.

Knip in geldstromen werkt samenwerking tegen

Veel kennis, (nog) weinig verbinding

Nog vóór iemand met dementie verhuist, is er al veel kennis opgebouwd. Casemanagers, thuiszorg, wijkverpleging, zorgbemiddelaars, dagbesteding — allemaal kennen ze de persoon achter de zorgvraag. Wat zijn zijn of haar gewoontes? Vertrouwde gezichten? Kleine routines die het leven eigen maken? Toch verdwijnt veel van die kennis bij de voordeur van het verpleeghuis. Afdelingen beginnen opnieuw met vragen stellen, terwijl de antwoorden vaak al bestaan. Zonde, want juist informatie over persoonlijke voorkeuren, gewoontes en vertrouwde gezichten is nodig om iemand vanaf het begin te kunnen helpen met landen.

“Soms weet ik niet hoe uitgebreid wij onze overdracht moeten maken, wanneer is het te veel informatie en wanneer te weinig?”

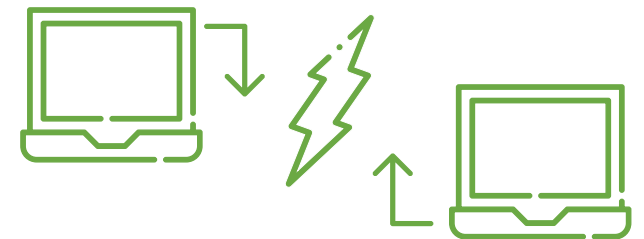
— casemanager

Versnipperde systemen

Een zachte landing lukt alleen als zorgprofessionals binnen én buiten het verpleeghuis samenwerken. Maar die samenwerking komt moeizaam op gang — het systeem werkt eerder tegen dan mee. Informatie staat verspreid over verschillende administratiesystemen waardoor veel waardevolle kennis verloren gaat. Daarnaast zorgt de harde knip in financiering tussen zorg binnen of buiten het verpleeghuis ervoor dat er weinig tijd en geld beschikbaar is voor goede overdracht. Bovendien zijn veel professionals het nog niet gewend om elkaar actief op te zoeken.

“Ik zou graag na verhuizing makkelijk even de casemanager of betrokken thuiszorgmedewerker willen bellen als ons iets opvalt.”

— zorgprofessional de Voord

Muren doorbreken: een overdrachtsperiode

We vroegen betrokkenen wat we kunnen doen om de verbinding tussen betrokkenen binnen en buiten het verpleeghuis sterker te maken. Hoe zorgen we dat hun kennis ook écht meeverhuist? Alle betrokkenen waren het erover eens: zorg voor een overdrachtsperiode van een aantal weken of maanden voor casemanagers, thuiszorg en/of wijkverpleging. Casemanagers dementie pleiten hier al jaren voor. Daarnaast pleiten betrokkenen ervoor om dagbesteding en andere activiteiten buiten de zorginstelling zo lang mogelijk toegankelijk en beschikbaar te houden.

Goed voorbeeld:

De Bunterhoek onderzoekt de mogelijkheid om hulpverlening vanuit thuiszorg voort te zetten binnen het verpleeghuis.

Goed idee:

Kunnen we het systeem niet zo inrichten dat er één klantadviseur is die gedurende de hele zorgperiode van een persoon betrokken blijft, zowel thuis als in het verpleeghuis?

Advies

Twee adviezen die misschien niet nieuw zijn, maar die we wél keer op keer bevestigd zagen en nog altijd hard nodig zijn.

Creëer financiële ruimte voor samenwerking

Een zachte landing vraagt om tijd en mogelijkheden voor zorgprofessionals binnen én buiten het verpleeghuis om samen te werken rond de verhuizing. Een financieel ondersteunde overdrachtsperiode maakt het mogelijk om korte lijnen te houden, kennis te delen en samen verantwoordelijkheid te dragen – ook nadat iemand verhuisd is.

Werk met één systeem

Nog altijd gaat veel waardevolle kennis verloren door versnippering in verschillende administratieve systemen. Eén gedeeld systeem voor zorgorganisaties binnen en buiten het verpleeghuis zou de samenwerking enorm versterken. Zeker bij acute verhuizingen kan zo al vroeg essentiële informatie over de nieuwe bewoner beschikbaar zijn, waardoor de overgang veel soepeler verloopt.

VERHUISVERHAAL

Tussen vertellen en vergeten

Vanaf het begin wisten we dat mijn vrouw ooit zou moeten verhuizen. We kozen bewust voor een plek die vertrouwd voelde: dicht bij huis en waar ze vroeger gewerkt had. Tijdens het intakegesprek vertelde ik alles wat belangrijk was: haar vaste rustmomenten, haar liefde voor handwerken en zingen, haar behoefte aan sociale contacten, haar zoutarme dieet vanwege haar hartproblemen. Maar na dat gesprek gebeurde er niets.

Ze vragen naar haar daginvulling, ik vertel alles... en drie weken later is daar nog niets van terug te zien in het zorgplan.

De verhuizing zelf verliep chaotisch. Mijn vrouw werd ernstig ziek, maar de afstemming tussen huisarts, ziekenhuis, GGZ en de woonzorglocatie ontbrak. Ook op de afdeling bleef het onduidelijk: geen aanspreekpunt, geen afspraken die werden nagekomen, geen duidelijk zorgplan.

Voor mij was er geen sprake van een zachte landing, maar van een 'knetterharde landing'.

Een zachte landing had betekend: luisteren naar wat verteld werd, opvolgen wat was afgesproken, en duidelijke lijnen in de communicatie. In plaats daarvan belandden we in een harde realiteit waarin niets vanzelf ging en vertrouwen snel verloren ging.

— Naaste

INZICHT #3

Een huisbezoek maakt zichtbaar wat op papier verborgen blijft

Een huisbezoek is essentieel

Bij De Voord en De Bunterhoek bezoeken zorgprofessionals nieuwe bewoners vóór hun verhuizing, bij hen thuis. Dit moment blijkt enorm belangrijk voor een zachte landing, essentieel zelfs volgens de meesten. Het huisbezoek biedt een inkijkje in iemands dagelijks leven, gewoontes en voorkeuren. Welke spullen mogen écht niet ontbreken? Is iemand graag onder de mensen, of juist gesteld op rust? Welke hulpmiddelen zijn er thuis en kunnen die mee? Het zijn deze kleine dingen die voor iemand het verschil kunnen maken tussen 'verzorgd worden' en 'zich thuis voelen'.

Het bezoek is niet alleen waardevol voor de zorgverlener, maar ook voor de bewoner en diens naasten. Een bekend gezicht bij aankomst geeft vertrouwen. Daarom is het belangrijk dat degene die op huisbezoek gaat, ook het vaste aanspreekpunt wordt na de verhuizing.

“Ik had een huisbezoek bij een dame die erg gehecht was aan een vloerkleed. De regels zijn dat vloerkleden niet mogen, vanwege het risico op struikelen of vast komen te zitten met de rolstoel. Omdat ik bij haar thuis was geweest, kon ik goed uitleggen waarom dat vloerkleed zo belangrijk voor haar was.”

— zorgprofessional de Bunterhoek

Advies

Maak een huisbezoek een standaard onderdeel in elk verhuisproces. Gebruik hiervoor de volgende tips uit de praktijk:

- ✓ Geef altijd een begin en eindtijd aan
- ✓ Maak het huisbezoek niet te lang
- ✓ Focus op dagelijkse gewoontes en routines
- ✓ Check of het handig en mogelijk is dat de casemanager dementie aansluit bij het huisbezoek

INZICHT #4

De wachtlijst biedt kansen

Wachten = voorbereiden

Op een wachtlijst staan vindt niemand leuk. Uit ons onderzoek blijkt echter dat de wachtlijst juist een uitgelezen kans biedt om goed voor te bereiden op een zachte landing na verhuizing. Wanneer een kamer vrij komt in een verpleeghuis gaat alles ineens razendsnel: binnen een paar dagen moet iemand verhuizen, en wordt informatie vaak halsoverkop verzameld en overgedragen. Voor alle betrokkenen is dat een stressvolle periode. Een grote succesfactor voor een zachte landing is om volop in te zetten op het voorbereiden van de mensen op de wachtlijst.

Wat kan er al tijdens de wachttijd?

- ✓ **Persoonlijke informatie bundelen**, vooral over gewoontes, routines en wat iemand belangrijk vindt in het dagelijks leven.
- ✓ **Op huisbezoek gaan**. Zorgprofessionals van het verpleeghuis gaan langs om de persoon te leren kennen.

- ✓ **Sfeer proeven in het verpleeghuis.** Alvast een (aantal) keer langsgaan in het verpleeghuis helpt om de nieuwe plek vertrouwd te maken.
- ✓ **Informer en wederzijdse verwachtingen bespreken.** Wat komt er kijken bij de verhuizing, en wat kunnen bewoners en naasten verwachten?
- ✓ **Naasten ondersteunen.** Vaak hebben zij al een lange zorgweg achter de rug.

“Wanneer een kamer vrijkomt, kijk ik niet alleen wie aan de beurt is. Samen met het zorgteam bekijken we of de kamer aansluit bij iemands behoeften en voorkeuren.”

— zorgprofessional de Bunterhoek

Advies

De wachtlijst geeft ruimte en tijd om iedereen zorgvuldig voor te bereiden op de verhuizing. Laten we die optimaal benutten!

VERHUISVERHAAL

Je hoort er nog steeds bij

Josan's moeder was altijd actief en creatief. Ze werkte ooit bij een kleermaker en maakte herenpakken en een trouwjurk voor haar dochter. Ook had ze een passie voor klederdracht poppen, wiens klederdracht ze met zorg en liefde zelf maakte.

Na haar verhuizing naar het woonzorgcentrum voelde ze vaak dat ze 'niets meer kon'. Josan probeerde haar verbondenheid met vroeger vast te houden: samen schilderden ze een klein werkje dat nu trots in haar kamer hangt. Ook bracht Josan plakplaatjes mee om kaarten te maken.

“Bewoners willen gezelligheid, erbij horen, dat is misschien wel het juiste woord. Het gevoel hebben dat ze nog ergens toe doen.”

De bijzondere klederdrachtpoppen konden niet allemaal mee verhuizen. Met hulp vond Josan een museum dat ze een nieuwe plek gaf. Om de herinnering levend te houden, liet Josan foto's maken van alle poppen en hing ze op in haar kamer.

“Die foto's hangen bij haar aan de muur. En ze heeft ze aan Jan en alleman laten zien.”

Josan zag ook wat vaak over het hoofd wordt gezien. Dat zorg niet alleen over medicijnen en aankleden gaat, maar over erbij horen, mens blijven, gezien worden.

“Gisteren zag ik ook iemand op bezoek. Vader zat voor de tv te suffen. En zoonlief zat te miepen op zijn telefoon. Dan denk ik: nou, dan hoef je ook niet te komen.”

Zorg gaat niet alleen om zorgen. Het gaat om blijven zien wie iemand was, en nog steeds is.

– Naaste

INZICHT #5

Zorg voor rust op de dag van verhuizing

Een warm welkom

De eerste dag in een nieuwe woonomgeving is vaak spannend. Voor mensen met dementie. En voor hun naasten. Een afscheid van thuis. Van gewoonten, vrijheid en vertrouwde plekken.

Juist dan is rust nodig.

Geen intake. Geen vragenlijsten. Geen volle agenda.
Wel een warme ontvangst. Wel een vertrouwd gezicht. Wel een kamer die al klaarstaat – met eigen spullen.
Kleine gebaren die zeggen: *je bent welkom, je bent niet alleen.*

Idealiter zijn alle praktische zaken en het overdragen van informatie al geregeld vóór de verhuizing, zodat op de dag zelf niets hoeft. Maar ook als dat niet zo is kunnen veel afspraken die normaal gesproken op de dag van verhuizing gepland staan ook op een later moment worden ingepland.

Want een zachte landing vraagt om ruimte en tijd om te wennen.

“Wat hielp, was dat de zorgmedewerkers haar meteen op een rustige manier ontvingen. Ze werd niet overspoeld met uitleg of veranderingen. Ze kreeg de tijd om te landen.”

— naaste

“Bij de balie stond de ergotherapeut. Ze zei: ‘Ik heb je vader vandaag geobserveerd op de dagbesteding en ook op de afdeling.’ Maar hij was er nog maar dertig minuten. Mijn vader, die nog nooit in een rolstoel had gezeten, werd direct als valgevaarlijk bestempeld. Binnen drie kwartier stond er een rolstoel klaar – met zijn naam erop. Dat was een heel emotioneel moment.”

— naaste

Tips

We vroegen betrokkenen hoe een ideale verhuisdag eruit ziet?

Wat mag absoluut niet missen? Alle tips op een rij:

- ✓ Plan een gezamenlijk koffiemoment en verder niets, hou het luchtig.
- ✓ Zorg voor een vast aanspreekpunt van de dag. Plan de dag van verhuizing in bij een collega die een paar dagen achter elkaar werkt. Op die manier krijgt de nieuwe bewoner niet teveel verschillende gezichten te zien en bouw je sneller een vertrouwensband op.
- ✓ Plan de dag van verhuizing op een doordeweekse dag, zodat het makkelijker is om zaken te regelen.
- ✓ Fijn als een bekende, vriend, of naaste de hele dag erbij is of in de buurt is. Soms kan het ook fijn zijn als de casemanager dementie aansluit.
- ✓ Zorg voor iemands favoriete avondmaaltijd of lekkers bij de thee.
- ✓ Idealiter is de kamer van tevoren al ingericht met de persoonlijke spullen van de bewoner.

Advies

Een warm welkom op de dag van verhuizing betekent rust en aandacht voor de persoon achter de zorgvraag en zijn/haar naaste. Oók bij acute verhuizingen. Probeer medische vragen of gesprekken op deze dag zoveel mogelijk te vermijden. Neem het protocol van de inhuisdag onder de loep: wat kan van tevoren worden afgevangen en welke afspraken kunnen naar achteren worden geschoven?

Vraag: Mag dat dierbare vloerkleed mee?

Het inrichten van de kamer met persoonlijke spullen is ontzettend belangrijk voor een zachte landing. Herkenbare geuren en vertrouwde meubels geven houvast. Toch mogen items als een vloerkleed of fauteuil vaak niet mee, omdat ze een valrisico vormen. Het verpleeghuis draagt hier immers de verantwoordelijkheid voor.

We leggen dit dilemma voor:

- ✓ **Wel meenemen** → ondanks verhoogd valrisico.
Verantwoordelijkheid bij bewoner en naasten.
- ✗ **Niet meenemen** → bij verhoogd valrisico.
Verantwoordelijkheid bij het verpleeghuis.

De uitkomst? Iedereen koos voor wél meenemen. Want persoonlijke spullen wegen zwaarder dan het risico.

En jij? Hoe kijk jij hiernaar?

VERHUISVERHAAL

Als loslaten onvermijdelijk wordt

Voordat Hans ziek werd, was hij een zorgzame en ondernemende man. Hij regelde uitjes, hield van boeken en vond rust in muziek en structuur. Thuis merkte zijn vrouw de eerste veranderingen.

“Ik kon niet de vinger erop leggen wat, maar ik had wel zoiets: het klopt niet.”

Na de diagnose Alzheimer ging alles snel. Werken lukte niet meer en thuis wonen werd onhoudbaar. Na een uitbarsting thuis moest Hans van de ene op de andere dag verhuizen.

“Ik wist dat dit de laatste nacht was, terwijl hij dat helemaal niet doorhad.”

De verhuizing verliep rustig. Hans dacht dat hij naar zijn werk ging en liep zonder aarzelen naar binnen. In zijn nieuwe woonomgeving vond hij zingeving in taken zoals tuinieren. De verzorging plaatste een kast voor zijn plantjes; die Hans met trots verzorgt.

Voor zijn vrouw viel alles stil.

“Eerst had ik alles: drukte, zorgen, werk, buddies. Nu is het stil. Je bent gewoon alleen.”

Wat hielp, was de blijvende betrokkenheid van de casemanager dementie, die ook na de verhuizing langskwam. Het gaf steun in een periode waarin haar wereld plotseling leeg werd.

Maar uiteindelijk veranderde de rol van de vrouw van Hans voorgoed. Waar ze ooit elke minuut nodig was, werd ze nu een bezoeker aan de zijlijn.

Een zachte landing vraagt niet alleen aandacht voor wie verhuist, maar ook voor wie achterblijft.

INZICHT #6

Naasten zijn onmisbaar, maar hun rol is vaak onduidelijk

Wederzijdse verwachtingen uitspreken

Aankomende bewoners en hun naasten weten vaak niet wat zij kunnen verwachten van het verhuisproces. Ook blijft het onduidelijk hoe naasten na de verhuizing betrokken kunnen blijven. Heldere informatie vooraf helpt spanning verminderen. Dit vraagt om verschillende middelen, zoals brochures, video's, rondleiding en voorbereidende gesprekken. Zonder duidelijke uitleg kan gemakkelijk het idee ontstaan dat “de zorg het nu overneemt”. Terwijl het juist belangrijk is dat naasten betrokken blijven: een wandeling maken, helpen bij een vertrouwd ritueel, samen eten, huishouden of een vaste bezoeksstructuur. Zorgprofessionals hebben nog de neiging om, vaak onnodig, taken van naasten uit handen te nemen. Dat doen zij uit liefde voor het vak en een groot verantwoordelijkheidsgevoel, en vaak ook vanuit gewoonte. Het uitspreken van wederzijdse verwachtingen maakt betrokkenheid van naasten mogelijk.

Aandacht voor emoties

Zorgprofessionals merken dat gevoelens van verdriet, stress of schuldgevoel bij naasten ook invloed hebben op het welzijn van de bewoner, zeker rondom de verhuizing. Daarom is emotionele ondersteuning van naasten voor, tijdens en na de verhuizing net zo belangrijk als van de nieuwe bewoner. Nazorggesprekken met de case-manager dementie en betrokkenheid van het zorgteam zijn hierin helpend. Kleine gebaren kunnen hierin veel betekenen.

“Als mijn moeder op bezoek komt, meldt ze zich bij de zorg en dan gaat ze naar mijn vader toe. Wat zou helpen, is als de zorg ook aan mijn moeder zou vragen: hoe gaat het met ú?”

— naaste

Goed voorbeeld:

Naasten kennen de nieuwe bewoner het best en zijn daarmee onmisbaar voor een zachte landing. Bij De Voord vulde een dochter vlak voor de verhuizing zelf het zorgplan van haar vader aan. Voor de zorgprofessionals bleek deze persoonlijke informatie van grote waarde.

Advies

Zorg voor heldere en terugkerende voorlichting over het verhuisproces, bijvoorbeeld aan de hand van een video. Dit vermindert spanning rondom een verhuizing.

INZICHT #7

Iemands netwerk verhuist (nog niet) mee!

Het leven gaat door, ook na de verhuizing

“Wanneer mag ik op bezoek komen?” — naasten

Deze vraag krijgen zorgverleners van de Voord en de Bunterhoek vaak te horen. Het antwoord is: altijd! “Kan ik hem gewoon mee naar buiten nemen?” Het antwoord is: ja! Verhuizen naar een verpleeghuis betekent niet dat iemand volledig is overgeleverd aan het verpleeghuis. Gewoonten, sociale relaties en rituelen die iemands leven kleur geven, hoeven niet achter te blijven bij de voordeur van het verpleeghuis. Toch zien zorgverleners dat dit vaak gebeurt. Samen koffie drinken met een oude vriend, puzzelen op zondagmiddag, meezingen met het koor, het vaste telefoontje met de kleinkinderen, de krant lezen in je favoriete stoel: het zijn juist deze kleine, vertrouwde dingen die het leven zinvol en herkenbaar maken voor bewoners. Een zachte landing betekent dat iemands leven, in al zijn kleur en eigenheid, mee mag verhuizen.

Tips

Hoe behoud je continuïteit in het leven van iemand die verhuist naar een verpleeghuis? En hoe neem je het vertrouwde netwerk mee naar binnen – én naar buiten?

- ✓ Blijf werken met dezelfde kapper, pedicure, manicure of huishoudhulp: dat geeft een gevoel van herkenning en houvast.
- ✓ Ontwerp 'verhuiskaartjes' die nieuwe bewoners en hun naasten kunnen versturen naar hun netwerk, waarin staat dat ze altijd welkom zijn om langs te komen of de bewoner mee op stap te nemen.
- ✓ Stop de vertrouwde dagbesteding niet direct na de verhuizing. Laat dit een tijdje doorlopen, of zie het juist als een wekelijks uitje.
- ✓ Geef het netwerk praktische tips en ondersteuning: hoe kun je een bezoek vormgeven, wat kan en wat mag?

Advies

Veel bewoners en naasten beseffen niet dat het leven, ook na een verhuizing naar het verpleeghuis, in grote lijnen hetzelfde kan blijven. Alleen de woning verandert. Toch leeft vaak het beeld dat iemand in het verpleeghuis vooral is "overgeleverd." Om dit beeld te doorbreken is heldere en tijdige voorlichting nodig – liefst al ruim vóór de verhuizing. Een brede campagne die laat zien wat er allemaal wél mogelijk is in het verpleeghuis, en wat kan helpen om verwachtingen bij te stellen en vertrouwen te vergroten.

VERHUISVERHAAL

Zijn dochter wist het al

Alles wat belangrijk was, had ze doorgegeven. Ook dat haar vader bij een blaasontsteking geen koorts krijgt, iets dat door zijn arts was bevestigd en in zijn dossier stond. Een paar weken na zijn verhuizing kreeg hij veel pijn. Zijn dochter wist het meteen: dit is een blaasontsteking.

Maar ze bleven zeggen: hij heeft geen koorts, dus daarom zal het vast geen blaasontsteking zijn.

Ze bleef het zeggen, elke dag opnieuw. Ze wees op het medisch dossier, op de eerdere ervaringen, bij welke arts ze dit konden checken, maar er werd niet op gehandeld omdat de protocollen dat voorschreven. Pas veel later werd een test gedaan. Hij bleek al die tijd een flinke blaasontsteking te hebben gehad.

Hij heeft gewoon onnodig pijn geleden. Dagenlang. En ik heb erbij gestaan, wetend wat er mis was, maar niemand luisterde.

Bij een zachte landing is de rol van naasten essentieel. Zij kennen de bewoner door en door en zien soms eerder wat er aan de hand is dan welke test dan ook. Hoe nemen we hen serieus?

— Naaste

Taal maakt uit

Soms zit de afstand al in de woorden die we gebruiken.

'Opname', 'opnamegesprek', 'inhuizing', 'mantelzorger' – klinken deze woorden warm en uitnodigend? Of roepen ze iets anders op? Voor een zachte landing is ook een nieuwe taal nodig. Betrokkenen kwamen met alternatieven die zachter, menselijker of uitnodigender zijn.

Opname/plaatsing/inhuizing → verhuizing, verhuismoment

Opnamegesprek → kennismakingsgesprek

Mantelzorger → zoon, dochter, vriendin, naasten, familie

Bezoekuren → visite, koffieuurtje

Cliënt → bewoner, meneer/mevrouw, vragen hoe aangesproken te worden, geen klinische benoemingen naar ouderen

Zorgplan → leefplan, leefroutines en hulpmomenten

Wachtlijstbemiddeling → woonproces

Welke woorden wil
jij veranderen?

Laten we altijd spreken van
een 'verhuizing' en niet van een
opname, inhuizing of plaatsing.

— casemanager dementie

In gesprek binnen jouw regio?

We maakten een interactieve tentoonstelling met verhalen, inzichten en gespreksstarters. De reacties en ideeën die daaruit kwamen, hebben we samengebracht in deze inspiratiebundel.

Wil jij in jouw regio ook het gesprek starten over een zachte landing na verhuizing? Dat kan!

Zo werkt het:

- ✓ Print (een selectie van) de 20 posters op A1-formaat.
- ✓ Kies een plek, zoals een verpleeghuis of Alzheimercafé.
- ✓ Hang ze op in een grote ruimte, bijvoorbeeld een gang of ontmoetingsruimte.
- ✓ Nodig een gemengde groep uit: casemanagers dementie, intramurale zorgprofessionals, mantelzorgconsulenten, mensen met dementie en hun naasten.
- ✓ Zet post-its en pennen klaar.
- ✓ En ga samen in gesprek!

Wil je liever geen bijeenkomst organiseren? Hang de posters op met een tafeltje met post-its en pennen. Zo kunnen bewoners, naasten en medewerkers op hun eigen moment reageren. Ook dat brengt mooie gesprekken op gang.

Download de posters

Wat neem je mee?

Wat blijft je het meeste bij na het lezen van deze inspiratiebundel? En welke stappen wil jij zetten om een zachte landing mogelijk te maken? Schrijf het op!

[illegible][illegible]

**Een verhuizing van thuis
naar een verpleeghuis is een
sociale aangelegenheid.**